

Første Afdeling.

Familieforhold, Skolegang, Tyendeforhold og Umyndighedsforhold, samt Værnepligt.

Sjette Kapitel. Om Tyendevæsenet.

Istedetfor forskjellige Anordninger hvorefter Tyendevæsenet forhen var ordnet, f. ex. Fr. af 25 Marts 1791 for Landet, Pl. af 3 Dcbr. 1755 for Kjøbenhavn og Kjøbstæderne, samt endeel andre Plakater og Reskripter, gjælder nu den almindelige Tyendelov af 10 Mai 1854, hvis enkelte Paragraphers fuldstændige Indhold her følger.

1. Den, der har fyldt sit 18de Aar, kan gyldigen bortfæste sig som Tyende. Paa yngre Personers Vegne skeer saavel Indgaaelse som Opsigelse af Tyendeforholdet af Forældre eller andre Foresatte, der dog kunne bemyndige den Paagjældende til selv at gjøre dette. - En for en Umyndig indgaaet Tyendekontrakt kan ikke være forbindende for Tyendet længere, end at det, naar det har opnaaet en Alder af 18 Aar, kan med sædvanligt Varsel, overensstemmende med § 40 i denne Lov, opsiges Tjenesten til den første almindelige Skiftetid overensstemmende med § 11 i denne Lov (§ 1).

2. Bevilling til at være Fæstemand kan meddeles af Øvrigheden paa ethvert Sted, hvor der viser sig Trang til at have en Fæstemand. - I Kjøbenhavn kan Ingen drive Forretninger som Fæstemand uden en saadan Bevilling. Øvrigheden fastsætter en passende Betaling, som den af samme beskikkede Fæstemand maa tage for sine Forretninger, og meddeler ham de fornødne Forholdsregler (§ 2). - Fæstemanden skal troligen meddele dem, som ved hans Medvirkning ville antage et Tyende, hvad han veed om dettes Brugbarhed og andre Egenskaber. - anbefaler han som brugbart eller tilforladeligt et Tyende, om hvilket han veed, at det har viist sig udueligt, eller er fundet i Utroskab, skal han, foruden at erstatte den Skade, som Huusbonden derved lider, bøde fra 5 til 20 Rd., og kan efter Omstændighederne, hvis han har Bevilling som Fæstemand, dømmes til at have denne forbrudt, hvilken sidste Følge altid indtræder, naar han anden Gang findes skyldig i samme Brøde (§ 3). - Forleder Fæstemanden et Tyende til at forlade

dets Tjeneste for at antage en anden, straffes han paa samme Maade, som er bestemt i § 3. (§ 4). - Ønsker Nogen sin Tjeneste som Tyende opbudt ved Kirkestævne paa Landet, skal Sognefogden foretage saadan Opbydelse uden Betaling (§ 5), see herom Fr. 25 Marts 1791.

3. En afsluttet Overeenskomst om Tjenesteforhold er bindende for enhver af Parterne, uden Hensyn til om Fæstepenge ere givne eller ikke. - Men ere Fæstepenge givne, afdrages de ikke i Lønnen, med mindre anderledes er vedtaget (§ 6). - (Øiemedet med at give Fæstepenge kan altsaa ikke være andet, end det, at derved haves et uimodsigeligt Beviis for at Tyendekontrakten er indgaaet).

4. Størrelsen og Beskaffenheden af den Løn og andet Vederlag, som Tyendet skal have for sin Tjeneste, beroer ganske paa Overeenskomst (navnlig er herved det Lovbud hævet, der forhen forbød Tjenestefolk paa Landet at betinge sig Sæd i Straaet som Løn) Dersom Intet derom er vedtaget mellem Parterne, da skal Tyendet have et saadant Vederlag, som paa det Sted, hvor Tjenesten udføres, er almindeligt for et Tyende i lignende Stilling. Hvad i saa Henseende er Regel, afgjøres af Politøvrigheden (§ 7).

5. Den visse Personer af Bondestanden hidtil paahvilende særegne Forpligtelse til at tage fast Tjeneste, bortfalder for Fremtiden (saa at det altsaa staaer Enhver frit for at ernære sig ved Dagleie eller paa hvilkensomhelst anden lovlig Maade).

Tjenestetidens Varighed beroer paa Overeenskomst; dog skal det, naar Kontrakten er indgaaet paa flere Aar, eller under saadanne Betingelser, at Tyendet derefter kan blive bundet paa flere Aar, staae i Tyendets Magt at opsiges Tjenesten med et halvt Aars Varsel til en af de almindelige Skiftetider, imod at betale Huusbonden Saameget, som Lønnen udgjør for et halvt Aar (§ 8).

6. Er ingen vis Tjenestetid vedtagen, ansees Tyendeforholdet stiftet saaledes, at det med 3 Maaneders (Almanakmaaneders) Opsigelsesfrist kan hæves til en af de almindelige Skiftetider (§ 9).

7. En Overeenskomst om Tjeneste for kortere Tid end een Maaned, uden at Forlængelse, naar Opsigelse undlades, skal indtræde, henregnes ikke til Tyendekontrakter (§ 10) (og de for Tyende særegne Virkninger og Bestemmelser, som indeholdes i Lovene, kunne altsaa ikke anvendes i dette Tilfælde).

8. Skiftetid for Tyende, der tager Tjeneste halvaarsviis eller paa længere Tid, er, naar ei anderledes vedtages, hvert Aars 1ste Mai og 1ste November (§ 11).

9. Til den vedtagne Tid er Tyendet pligtigt at begive sig i Tjeneste og Huusbonden pligtigt at modtage samme, og ingen af Parterne kan frigjøre sig fra denne Forpligtelse ved at tilbagebetale eller overlade Fæstepengene.

Hvad ovenfor og iøvrigt i denne Lov er sagt om Huusbond, gjælder om Enhver, som holder Tyende (§ 12), (navnlig ogsaa Enker og andre Fruentimmer).

10. Vægrer Huusbonden sig uden lovlig Grund ved at modtage Tyendet i sin Tjeneste til aftalt Tid, kan Tyendet beholde Fæstepengene, som maatte være givne og desuden fordre Løn for den vedtagne Tjenestetid, dog ikke over 2 Aar, samt Kostpenge ligeledes for den vedtagne Tjenestetid, dog ikke over 8 Uger. Kostpengene bestemmes, naar deres Størrelse ikke er vedtagen, efter Billighed og hvert Steds Skik og Brug, fra 16 til 32 Sk. Rigsmynt om Dagen (§ 13).

11. Flytter Huusbonden, efterat have fæstet et Tyende og før Tjenestetidens Begyndelse, tangere end én Miil bort fra det Sted, hvor Tjenesten efter Aftalen med Tyendet forudsættes at skulle tiltrædes, er Tyendet ikke pligtigt at overtage Tjenesten og har Ret til at beholde Fæstepengene. - Er Huusbonden flyttet til Færøerne, Island, de danske Kolonier eller Udlandet, kan Tyendet endvidere fordre Løn for den vedtagne Tjenestetid, dog ikke for mere end et halvt Aar. Hvis Tyendet ikke 4 Uger før Tjenestens Tiltrædelsestid er underrettet om sidstnævnte Flytning, tilkommer det endvidere Kostpenge efter § 13 for den vedtagne Tjenestetid, dog ikke over 8 Uger. - Dersom et Tyende gaaer i Tjenesten, uagtet Huusbonden er flyttet bort fra det Sted, hvor den skulde tiltrædes, skal Huusbonden betale Tyendet de derved forarsagede Flytningsomkostninger (§ 14).

12. Huusbonden kan af følgende Grunde nægte at modtage et fæstet Tyende, med mindre han allerede ved Antagelsen har kjendt Grunden:

a. Naar det har været hensat til Strafarbejde, eller har begaaet Tyveri, Bedrageri eller anden i den offentlige Mening vanærende Forbrydelse;

b. naar det i sin seneste Tjeneste har gjort sig skyldig i Fornærmelser i Gjerning imod Huusbonden eller de til hans Familie hørende Personer)

c. naar der er Børn i Huset, og Tyendet i en foregaaende Tjeneste har forledet Husets Børn til slette Handlinger;

d. naar det mangler de Færdigheder, der ved dets Antagelse bleve forlangte, og som det udtrykkeligen har angivet at besidde;

e. naar det har nogen smitsom eller væmmelig Sygdom;

f. naar det formedelst Sygdom eller Legemsskade er uskikket til at udføre sit Arbejde, eller naar et ugift Tyende er frugtsommeligt;

g. naar det ved sin Antagelse har skuffet Huusbonden med falsk Skudsmaal.

Huusbonden har i saadanne Tilfælde Intet at betale Tyendet og kan forlange de givne Fæstepenge tilbagebetalte (§ 15).

13. Kommer Tyender ikke i Tjeneste den fastsatte Dag, er Huusbonden berettiget til at antage et andet Tyende. Indfinder imidlertid det udeblevne Tyende sig i Løbet af næste Dag, eller hvis Udeblivelsen ikke kan tilregnes det og Kontrakten

er indgaaet paa et halvt Aar eller længere Tid, inden Forløbet af 8 Dage og i begge Tilfælde intet andet Tyende i dets Sted endnu er antaget, er Huusbonden pligtig at modtage det. Indfinder det sig først senere i Tjenesten, beroer det paa Huusbonden, om han vil modtage det eller ikke (§ 16).

14. Et Tyende, der kommer for seent i Tjenesten, men dog modtages i denne, taber Ret til saa stor en Deel af Løn og Kostpenge, som svarer til den Tid, i hvilken det er udeblevet, og skal desuden, hvis Udeblivelsen kan tilregnes det, bøde for hver udebleven Dag 48 Sk. til Politikassen, hvilke Bøder kunne indeholdes i Lønningen (§ 17).

15. Det Tyende, som uden at være hindret ved Sygdom eller anden lovlig Undskyldning ikke indfinder sig i Tjenesten i rette Tid, skal, naar Huusbonden af den Grund lovligen vægrer sig ved at modtage det, eller det aldeles udebliver, tilbagebetale Fæstepengene, samt erlægge til Huusbonden saameget, som den betingede Løn udgjør for Halvdelen af den vedtagne Tjenestetid, dog ingensinde for længere Tid end et halvt Aar, (d. e. Erstatningen skal, om der end er vedtaget nok saa lang Tjenestetid, dog ingensinde udgjøre mere end 1/2 Aars Løn), og desuden bøde fra 2 til 20 Rd. - Kun under særdeles formildende Omstændigheder maa de Bøder, som idømmes Tyendet, være mindre end halvt imod det Beløb, der forbrydes til Huusbonden (§ 18).

16. Bliver et Tyende uden egen Brøde ude af Stand til at tiltræde Tjenesten, da er det kun pligtigt at tilbagebetale Fæstepengene (§ 19).

17. Holder en Huusbond ulovligen et Tyende tilbage i Tjenesten efter Skiftetiden, skal han, saafremt andre Love ikke efter Gjerningens Beskaffenhed medføre større Straf, bøde fra 5 til 50 Rd. og give Erstatning for den Skade, som derved foraarsages. Hindrer han Tyendet fra at komme i rette Tid i en anden Tjeneste, som det har paataget sig, og denne derved tabes, skal han til Tyendet betale, foruden Beløbet af tilbagebetalte Fæstepenge, saameget, som Tyendet, hvis det var blevet bortviist fra den paatagne Tjeneste, skulde havt i Løn og Kostpenge efter Bestemmelsen i § 13, og til den anden Huusbond, der havde fæstet Tyendet, erlægge halvt saameget, som den af ham tilsagte Løn udgjør for den vedtagne Tjenestetid, dog ingensinde mere, end Lønningen beløber for et halvt Aar (§ 20).

18. Dersom Tyendet kan bevise, at Huusbonden i det sidste Halvaar førend Tyendet skal tiltræde Tjenesten har mishandlet eller sultet sit Tyende, eller søgt at forlede det til forbryderske eller usædelige Handlinger, kan Tyendet, dersom det derom var uvidende paa den Tid, da det paatog sig Tjenesten, ikke tilpligtes at gaae i denne, men det skal dog, hvis det udebliver, tilbagebetale de modtagne Fæstepenge (§ 21).

19. Om et Tyende endog ladet sig fæste til en vis Art af Tjeneste, er det dog pligtigt at deeltage i anden til dets Stilling og Evner passende Gjerning, som Omstændighederne kunne fordre, navnlig naar de, der skulde have udført samme, ved Sygdom eller andet Forfald ere for en Tid forhindrede deri, ligesom det i

Almindelighed efter Evne bør fremme Huusvæsenets Bedste. - Ethvert Tyende maa underkaste sig den huuslige Orden hos Huusbonden (§ 22)

20. Uden Huusbondens Samtykke er Tyendet ikke beføiet til at lade sin Tjeneste udføre af Andre (§ 23). - Heller ikke maa Tyendet uden Huusbondens Tilladelse forlade Huset i egne Anliggender, eller blive borte længere end tilladt (§ 24). - (Ifølge Fr. af 26 Marts 1845 § 4 bør Huusbønder og Alle, der have Myndighed over en andens Person, give deres Læredrenge, Tyende og andre Underordnede Tid og Leilighed til flittigen at kunne besøge Gudstjenesten og tilholde dem dertil at benytte den).

21. Al den Skade, som Tyendet paafører Huusbonden af Forsæt, Uagtsomhed eller Mangel paa nogen særegen Art af Dygtighed, der udkræves til bestemte Forretninger, hvortil Tyendet har ladet sig antage, skal det erstatte, og Erstatningen kan af Huusbonden indeholdes i Lønnen (§ 25). - Denne Bestemmelse, som vel i sig selv er retfærdig, men uidentviveligt ofte misbruges, ligger allerede i D. L. 3 - 19 - 1, hvor det hedder: "*Tjenestefolk maa ei med deres Forseelse føre deres Huusbond Skade paa, men de bør selv lide for, hvis de brudt have.*" - Iøvrigt fortjener her og at mærkes 3 - 19 - 2: "*Giver Huusbond sin Tjener Fuldmagt paa sine Vegne at forrette noget, da bør Huusbonden selv at svare til, hvad derudi forsees af den, som han har givet Fuldmagt, og af ham igjen søge Opreisning.*")

22. For Ulydighed mod Huusbonden eller den, som paa Huusbondens Vegne kan befale over Tyendet, skal dette bøde fra 1 til 10 Rd. - For Trods og for Opsætsighed skal Tyendet dømmes enten til lige Bøder eller til simpelt Fængsel eller Fængsel paa Vand og Brød i indtil 5 Dage. - For fornærmelige Yttringer anvendes de samme Straffe, og for Modstand eller Fornærmelse i Gjærning Fængsel paa Vand og Brød fra 5 til 20 Dage, forsaavidt der ikke efter andre Love er forskyldt en større Straf (§ 26).

23. Huustugt er det mandlige Tyende underkastet indtil det bliver 18 Aar, og det kvindelige Tyende indtil det bliver 16 Aar gammelt. Naar Huustugt anvendes paa et saadant Tyende for de i § 26 nævnte Forseelser, bortfalde de sammesteds fastsatte Straffe (§ 27).

Huustugts Tilladelighed bestemmes i D. L. 6 - 5 - 5 og 6 saaledes.- "*Huusbond maa revse sine Børn og Tyende med Kjep eller Vond (d. e. tynd smidig Spire), og ei med Vaaben. Men gjør han dem Saar med Od eller Æg, eller slaaer dem Lemmer sønder, eller skader dem paa deres Helbred, da straffes han, som om han en Fremmed havde gjort Skade.*" "*Det samme er og Hustruens Ret over hendes Børn og Tyende.*" Meningen heraf er imidlertid ikke, at der kun maa straffes med Kjep eller Vond, men dette nævnes blot som Exempel paa tilladelige Maader at straffe paa, uden at omfatte alle tilladelige Straffemaader. - Overdreven Huustugt ansees med skjærpet Straf paa Grund af den Kjærlighed og Omhu Huusbond og Hustru ere deres Tienestetyende skyldige (Fr. 4 October 1833 § 23).

24. Kommer Tyendet i Fængsel, uden at Saadant kan lægges Huusbonden til Last, og dets Tjeneste ikke strax ophører, taber det Fordring paa Løn for den Tid, Fængslingen varer (§ 28).

25. Huusbonden er pligtig at betale Tyendet Løn paa de Tider, som i saa Henseende mellem dem ere vedtagne. Har ingen Aftale fundet Sted angaaende Betalingstiden, forfalder Lønnen til Betaling for det Tyende, der er fæstet halvaarsviis eller paa længere Tid, til de almindelige Skiftetider, hvergang for det sidstforløbne Halvaar, og for et Tyende, som er fæstet paa kortere Tid, ved Enden saavel af den oprindelige vedtagne som af den ved Kontraktens Fornyelse senere af Tyendet paatagne Tjenestetid (§ 29).

26. Huusbonden kan ikke ved nogen kontraktmæssig Overdragelse, uden Tyendets Samtykke, give det en anden Huusbond (§ 30), (ligesom Tyendet efter § 23 heller ikke uden Huusbondens Samtykke kan sætte Nogen i sit Sted).

27. Paaføres Tyendet en Legemsskade eller en anden Sygdom som Følge af utilbøriigt Forhold fra Huusbondens Side, saasom naar han paaligger det overanstrengende eller noget med særegen Fare forbundet usædvanligt Arbeide, bør han bekoste Helbredelsen, og kan desuden tilpligtes at give Tyendet en billig Erstatning for det Næringstab, som det lider, efterat Tjenesten er ophørt. Derhos bør han efter Omstændighederne straffes med Bøder fra 5 til 100 Rdr. eller med simpelt Fængsel i indtil 4 Uger, saafremt han ikke efter andre Lovbestemmelser har forskyldt en større Straf (§ 31).

28. Paadrager Tyendet sig en Sygdom ved eget utilbørligt Forhold, maa det selv afholde de med Helbredelsen forbundne særegne Omkostninger, og Huusbonden kan, forsaavidt han ikke, naar han dertil er berettiget, strax afskediger det, (see § 41 Nr. 11), indeholde dets Løn for den Tid, det er tjenstdygtigt (§ 32).

29. Dersom Tyendet ellers bliver sygt i Tjenestetiden, skal Huusbonden vel betale det tilsagte Vederlag, indtil Tjenesten efter Opsigelse eller af anden lovlig Grund ophører, men Tyendet maa selv udrede Lægeløn og bære de til Lægemedler, særdeles Pleie og andre paa Helbredelsen anvendte Omkostninger (§ 33).

30. En Overenskomst mellem Huusbond og Tyende om, at Tjenesten skal ophøre, saasomt Tyendet maatte blive hjemstøgt af Sygdom, er ikke verbindende for Tyendet, og dersom et sygt Tyende (desuagtet) enten ifølge slig Betingelse eller efter en under Sygdommen indgaaet Overenskomst hæver Tyendeforholdet, frigjøres Huusbonden heller ikke i Forhold til Fattigvæsenet, som Tyendet maatte falde til Byrde, for de i denne Lov grundede Forpligtelser mod Tyendet (§ 34).

31. Et sygt Tyende kan ikke modsætte sig at indlægges i et offentligt Sygehuus (§ 35), naar nemlig Flytningen kan skee uden Fare.

Bliver et Tyende sygt og sengeliggende eller angreben af smitsom Sygdom, maa dets Flytning ikke finde Sted, om end Fardag er kommen, eller Tjenesten paa anden Maade er ophørt, førend i Kjøbstæderne en Læge og paa Landet enten en Læge, eller, hvor en Saadan ikke er tilkaldt, Sognepræsten, Sognefogden eller en Sogneforstander, erklærer at formene, at Flytningen kan skee uden Fare for Tyendets Helbred eller for Smittes Udbredelse. Hvis Huusbonden, overtrædende denne Forskrift, skaffer den Syge ud af Huset, skal han straffes paa samme Maade, som i § 31 er bestemt, og desuden bære alle Omkostninger paa den Syges Pleie og Helbredelse (§ 36).

33. Døer et Tyende, have Arvingerne kun Fordring paa en saadan Deel af Lønnen, som kan ansees fortjent, indtil Tyendet ved Sygdom blev sat ud af Stand til at forrette sin Tjeneste. Begravelsesomkostningerne er Huusbonden ei pligtig at betale (§ 37). - Døer Huusbonden, fortsættes Tyendeforholdet med hans Enke eller Bo, saaledes som det var stiftet med den Afdøde. Dog ansees Tyendeforholdet kun som stiftet i det længste for eet Aar, om end Kontrakten maatte være indgaaet for et længere Tidsrum. Ønske imidlertid de Vedkommende, at Tyendet skal fratræde Tjenesten tidligere end denne ellers vilde være ophørt, da ere de berettigede til at forlange Saadant, naar de tilkjendegive deres Bestemmelse derom inden 1 Maaned efter Dødsdagen, og betale Tyendet, foruden den til Fratrædelsesdagen fortjente Løn, deels Løn for saa langt et Tidsrum, som Tyendeforholdet var stiftet paa, dog ingensinde mere end til den første almindelige Fardag, som indtræffer 3 Maaneder efter Dødsdagen, deels Kostpenge for samme Tidsrum, dog ingensinde mere end for 8 Uger efter Fratrædelsen (§ 38).

33. En indgaaet Tyendekontrakt ansees, saalænge lovlig Opsigelse ikke er skeet fra nogen af Siderne, fornyet paa ligesaa lang Tid, som oprindeligen var fastsat, dog i det længste for 1 Aar, med mindre Parterne i nogen af disse Henseender have aftalt anderledes (§ 39).

31. Opsigelse bør, naar Tyendeforholdet er stiftet halvaarsviis eller for længere Tid, og ingen særlig Opsigelsestid er bestemt, skee med 3 Maaneders (Almanakmaaneders) Varsel. Forsaavidt de almindelige Skiftetider ere vedtagne, kan den senest foregaae den 1ste Februar og 1ste August. Er Tjenesteforholdet stiftet maanedsviis, er Formodning for, at Tjenesten kan opsiges med 14 Dages Varsel til den 1ste i enhver følgende Maaned (§ 40).

35. Uden Opsigelse kan Huusbonden strax afskedige Tyendet:

a) naar det begaaer Bedragerie, Tyverie eller nogen anden i den offentlige Mening vanærende Forbrydelse, eller tidligere har forseet sig paa saadan Maade;

b) naar det har været hensat til Strafarbeide;

c) naar det fængsles paa længere Tid end 8 Dage, uden at Saadant kan lægges Huusbonden til Last;

d) naar det tillader sig Haandgribeligheder eller grove, fornærmelige Ytringer imod Huusbonden, hans Familie, eller Nogen, der paa hans Vegne har at befale over Tyendet, saavel som og naar det i sin seneste Tjeneste har gjort sig skyldig i Fornærmelse i Gjerning imod Huusbonden eller de til hans Familie hørende Personer;

e) naar det nægter at adlyde Huusbonden eller Nogen, som paa hans Vegne har at befale over Tyendet, eller viser vedvarende Skjødesløshed i sin Pligters Opfyldelse;

f) naar det forfører Husets Børn til slette Handlinger, eller tidligere har gjort sig skyldigt i et saadant Forhold, saavel som og naar det ved slet Behandling eller Skjødesløshed udsætter dem for øiensynlig Fare;

g) naar det mishandler Kreaturer, som det skal passe;

h) naar det af Ondskab beskadiger Huusbondens Eiendom;

i) naar det viser særdeles stor eller gjentagen Uforsigtighed med Lys eller Ild, eller ved sin Skjødesløshed endog foraarsager Brand;

k) naar det mangler de Færdigheder, der ved dets Antagelse bleve forlangte, og som det udtrykkeligen har angivet at besidde;

l) naar det ved Tjenestens Tiltrædelse har nogen smitsom eller væmmelig Sygdom, eller i Tjenesten ved Usædelighed paadrager sig en saadan;

m) naar det gjør sig skyldigt i utugtigt Forhold med nogen anden til Huusstanden hørende Person;

n) naar et ugift Tyende er frugtsommeligt;

o) naar et Tyende, Advarsler uagtet, gjentagne Gange findes drukkent;

p) naar det ved Uforligelighed med Medtjenende forstyrrer Husets Fred og Orden, og Advarsel i saa Henseende har viist sig frugtesløs;

q) naar det ved sin Antagelse har skuffet Huusbonden med falsk Skudsmaal;

r) naar et Tyende indkaldes til Krigstjenesten, dog at dette er for mere end 6 Uger, saafremt Tyendet tjener halvaarsviis eller paa længere Tid.

Forsaavidt nogen Omstændighed, som har fundet Sted førend Tyendet tiltraadte Tjenesten, efter det Foranførte berettiger Huusbonden til at bortvise Tyendet, bortfalder saadan Ret, dersom Huusbonden var bekjendt med sliq Omstændighed dengang han modtog Tyendet, eller han, hvis den omhandlede Omstændighed først senere bliver ham bekjendt, ikke strax benytter sin Ret til, inden en passende kort Frist, at skille sig ved det (§ 41).

Naar Tyendet afskediges af nogen af de i § 41 nævnte Grunde, kan det kun fordre Løn og andet betinget Vederlag i Forhold til den Tid, hvori det har tjent. Det kan derhos ansees med de Straffe, som det efter de foregaaende Bestemmelser i denne Lov eller den øvrige Lovgivning ved sit Forhold maatte have forskyldt, samt paalægges at udrede den i § 25 omhandlede Erstatning. - Bliver et Tyende indkaldt til Krigstjeneste, uden at Huusbonden derved efter Bestemmelsen i § 41 Littra r bliver berettiget til at afskedige det, kan han dog afdrage i det tilsagte Vederlag en forholdsmæssig Deel for den Tid Tyendet er fraværende (§ 42).

36. Uden Opsigelse kan Tyendet strax forlade Tjenesten:

a) naar Huusbonden mishandler det;

b) naar han søger at forlede det til forbryderske eller usædelige Handlinger, eller, dersom han, naar andre til Huusstanden hørende Personer forseer sig paa saadan Maade, ikke efter dets Klage tager det i behørig Beskyttelse;

c) naar han, hvis Tyendet skal have sin Underholdning hos Huusbonden, vedblivende yder det slet eller utilstrækkelig Kost;

d) naar han groveligen krænker dets gode Navn og Rygte ved ugrundede Beskyldninger;

e) naar Tyendet ikke har kunnet erholde sin Løn eller betingede Kostpenge betalte til rette Tid;

f) naar Huusbonden opgiver sin hidtil havende Bolig og flytter over 1 Miil bort fra samme, eller han, uden at opgive sin hidtil havende Bolig, flytter over 3 Mile bort. (§ 43).

Forlader Tyendet Tjenesten af nogen af de i § 43 under Littra a, b og c nævnte Grunde, skal det have Løn indtil den Dag, hvortil Opsigelse enten forud er given, eller kunde være given paa den Tid, da Tyendet berettiges til at forlade Tjenesten, dog i det længste indtil første almindelige Fardag, som indtræffer 3 Maaneder efter bemeldte Tid. Derhos skal Tyendet have Kostpenge for samme Tidsrum, dog i det længste for 8 Uger, efter at Tjenesten er fratrukket. Kostpengene bestemmes efter Regelen i § 13. Herved bortfalder ikke det Ansvar, som Huusbonden forøvrigt ved sit Forhold kan have paadraget sig.

Forlades Tjenesten af de i § 43 under Littra d, e og f anførte Aarsager, har Tyendet kun Ret til Løn og betingede Kostpenge i Forhold til den Tid. Hvori det har tjent. - Dog, hvis Huusbonden flytter til Færøerne, Island, de danske Kolonier eller Udlandet, har Tyendet den samme Ret, som naar det forlader Tjenesten af de i § 43 Littra a, b og c nævnte Grunde (§ 44).

Flytter Tyendet med Huusbonden over een Miil bort fra det Sted, hvor Tjenesten er tiltraadt, skal Huusbonden, naar ei anderledes vedtages, bekoste dets Tilbagerejse ved Tjenestens Ophør (§ 45).

37. Den Huusbond, der uden lovlig Grund bortviser et Tyende af sin Tjeneste før Tjenestetidens Udløb, skal betale det Løn indtil den Dag, hvortil Opsigelse enten forud er given, eller kunde være given paa den Dag, da Tyendet bortvises, dog i det længste indtil første almindelige Fardag, som indtræffer 3 Maaneder efter bemeldte Dag. Derhos skal han betale Kostpenge for samme Tidsrum, dog i det længste for 8 Uger, efterat Tjenesten er fratraadt. Kostpengenes Størrelse bestemmes efter Regelen i § 13. (§ 46).

38. Det Tyende, som uden lovlig Grund forlader Tjenesten før Tjenestetidens Udløb, forbryder ei alene den fra sidste Fardag fortjente Løn, men skal ogsaa betale Huusbonden halvt saameget som Lønnen udgjør for den vedtagne Tjenestetid, dog ingensinde mere end Løn for et halvt Aar, og endvidere bøde fra 2 til 20 Rdr. Ved den nærmere Bestemmelse af disse Bøder kommer den i Slutningen af § 18 indeholdte Regel til Anvendelse. (§ 47).

39. For tilgodehavende Løn og Kostpenge, dog ikke for længere Tid end eet Aar, nyder Tyendet Fortrinsret i Huusbondens Fallitbo efter Bestemmelsen i Lovens 5 - 34 - 37. (Dette maa ikke forstaaes saaledes, at Tjenestefolk have første Fortrinsret; de maae tvertimod blandt andet staae tilbage for Panterrettighed i faste Eiendomme, kongelige og kommunale Skatter, Huusleie m. m., dog gaaer Tjenestefolks Løn forud for kontraktmæssigt Underpant i Løsoere (Pl. 23 Juli 1819).

Ogsaa høiere Huusbetjente, paa hvem Tyendelovgivningen ellers ikke i ethvert Tilfælde kan anvendes, f. Ex. Handelsbetjente, Huuslærere, Avlsbestyrere o. s. v., have dog den heromtalte Fortrinsret for deres Løn i Huusbondens Bo, hvilket er afgjort ved en Høisteretsdom af 5 Marts 1820. (See Jur. Tidsskrift 1ste Bind Pag. 255).

Et Tyende hos en Fæstebonde skal for sidste halve Aars Løn og Kostpenge (endogsaa) have Fortrinsret fremfor Jorddrottens Krav hos Fæsteren. Søger Jorddrotten Udlæg ved Fogden for dette Krav, skal Fogden paasee, at Fæstebondens Tyende først fyldestgøres for anførte halve Aars Løn og Kostpenge. Skeer dette ikke, da skal det Jorddrotten givne Udlæg ikke virre Tyendet hinderligt i at søge Fyldestgørelse i det Jorddrotten udlagte Gods, saalænge dette endnu er i Jorddrottens eller i Fæstebondens Besiddelse (§ 48).

40. For et Aars Løn og Kostpenge, som dog ikke maae angaae nogen ældre Tid end Aaret indtil den sidst forløbne almindelige Fardag, kan Tyendet lade foretage Udpantning hos Huusbonden, forsaavidt denne ikke gjør Indsigelser imod Fordringen (§ 49). *”Betaler Huusbonden ikke den fortjente Løn i rette Tid, da skal Amtmanden, naar Tjeneren klager og Huusbonden ikke modsiger Kravet, foranstalte det Tilbagestaaende deraf udpantet hos Huusbonden uden Lovmaal og Dom, men dersom Huusbonden gjør Indsigelse mod Fordringen, maa den*

søges ved Rettergang" (Fr. 25 Marts 1791 § 16), hvilken Bestemmelse saaledes er udvidet til Kjøbstæderne.

Fogden, som gjør Udlæg for et Tyendes tilgodehavende Løn eller Kostpenge hos Huusbonden, kan ikke fordre Betaling for Forretningen, med mindre samme kan erholdes hos Huusbonden, efter at Tyendet er fyldestgjort for sin Fordring (§ 50).

41. Ethvert Tyende bør være forsynet med en Skudsmaalsbog, som skal bestaae af 3 Ark Papiir, hvoraf det første skal være Stempletpapiir af 4de Klasse Nr. 2 (10 Sk.), hvorhos Bogen skal være gennemdragen og indbunden, samt foran forsynet med et Uddrag af Lovbestemmelserne om Skudsmaalsbøger. Forinden en saadan Bog maa bruges, forsynes den i Kjøbenhavn og de øvrige Kjøbstæder med Politivrighedens, men paa Landet med Sognepræstens Segl, der sættes paa den Lidse, som er dragen igjennem Bogen. Denne Embedsmand anfører derhos paa Bogens første Side, hvor Stemplet findes, under sit Navn og under Angivelse af Datum: "*Skudsmaalsbog for N. N. i N. N.*" (hvorved paa Landet benævnes Byen, Sognet og Amtet). - Justitsministeren skal sørge for, at Skudsmaalsbøger til en billig Priis blive at erholde i alle Kjøbstæder og i ethvert Pastorat paa Landet. Forraadet anskaffes i Kjøbstæderne af Politiet og paa Landet af Sogneforstanderskaberne. - De anskaffede Bøger knnne udleveres, uagtet de ere forsynede med Stempel fra et ældre Aar end det, hvori de sættes i Brug (§ 51 - 53).

42. Børn, som ved deres Udgang af Skolen agte at tage Tjeneste som Tyende, skulle, naar de udskrives fra de almindelige Skoler i Kjøbstæderne, Kjøbenhavn undtagen, eller paa Landet, meddeles en paa foranførte Maade indrettet Skudsmaalsbog, hvori indføres deres Udskrivningsbeviis fra Skolen, samt naar og hvor Barnet er født, om det er døbt og konfirmeret, og i saa Fald hvor og naar. Fattige Børn erholde Bogen paa Fattigvæsenets Bekostning (§ 54).

Den, der ikke allerede ved Udgangen fra Skolen er forsynet med Skudsmaalsbog, men ellers skal anskaffe en Saadan, bør, forinden Bogen forsynes med Segl og Titel efter § 52, forevise den sammesteds nævnte Embedsmand Døbeattest og andre Beviser, hvorefter det Fornødne indføres i Bogen (§ 55).

Naar en Skudsmaalsbog er fuldskreven og en ny derefter anskaffes, gives denne Titel af Kontinuatious-Skudsmaalsbog, og vedkommende Embedsmand bør i samme anmærke, at den ældre er ham foreviist, hvilken fremdeles tilligemed den nye bliver at opbevare af Tyendet (§ 56).

43. Forkommer en Skudsmaalsbog, skal Tyendet under Bøder af indtil 5 Rdr. ufortøvet anmelde det for Politiet, som derpaa har at undersøge, hvorledes Bogen er forkommen. Er dette skeet forsætliggen af Tyendet, bør det bøde fra 5 til 20 Rdr. Derhos bør Tyendet anskaffe sig en ny Skudsmaalsbog, hvilken i dette Tilfælde saavel paa Landet som i Kjøbstæderne udleveres af Politivrigheden og af denne forsynes med Segl og Titel, samt med fornøden Bemærkning om, at en

ældre Skudsmaalsbog, som Tyendet har havt, er bleven borte, og hvad Udfaldet har været af Politiets ovennævnte Undersøgelse, saavel som om de Oplysninger, der ere fremkomne angaaende Tyendets Fødested, Alder, Konfirmation, foregaaende Opholdssteder og Levnet. Den nye Skudsmaalsbog bør paa Landet inden 4 Dage forevises Sognepræsten under Bøder af indtil 10 Rdr. Politivrigheden bør i Politiprotokollen holde nøiagtig Fortegnelse over alle bortkomne Skudsmaalsbøger og være opmærksom paa, naar nogen saadan senere fremkommer (§ 57).

44. Enhver Huusbond, som fæster et Tyende, er berettiget til (nemlig saasnart han har fæstet Tyendet) at anføre i dets Skudsmaalsbog, fra og til hvilken Tid det er antaget i Tjeneste og for hvilken Løn (§ 58).

45. Enhver Huusbonde skal, forinden et Tyende forlader hans Tjeneste, indføre i dets Skudsmaalsbog, fra og til hvilken Tid Tyendet har tjent ham, samt i hvilken Egenskab.

Derimod beroer det paa Huusbonden selv, om han vil tilføie noget Vidnesbyrd om Tyendets Forhold i Tjenestetiden.

Den Huusbond, som mod bedre Vidende giver Tyendet et fordeelagtigt Skudsmaal, hvorved tredie Mand kan skuffes, skal ifølge Lovgivningens almindelige Grundsætninger staae den Skadelidende til Ansvar, og kan desuden efter Omstændighederne dømmes i Bøder indtil 20 Rdl.

Giver derimod Huusbonden i Skudsmaalsbogen Tyendet et ufordeelagtigt Vidnesbyrd, som kan være det hinderligt i at faae nye Tjenester, og han ikke kan tilveiebringe saadanne Oplysninger, som give antagelig Formodning for, al han har havt tilstrækkelig Grund dertil, skal han erstatte Tyendet den foraarsagede Skade, og desuden ansees med Straf, der, hvis fornærmelige Beskyldninger ere fremførte, bestemmes efter Lovene om Fornærmelser i Ord. og ellers til Bøder af Beløb indtil 20 Rdr. (§ 59).

46. Enhver, der ankommer til Kjøbenhavn eller en anden Kjøbstad for sammesteds at tage Tjeneste som Tyende, eller paa Landet tager saadan Tjeneste i et Pastorat, hvori han eller hun ikke hidtil har opholdt sig, skal i Kjøbstaden anmelde det for Politivrigheden og paa Landet for Sognepræsten, og af samme lade sin Skudsmaalsbog paategne. I disse Tilfælde bør saadan Anmeldelse ogsaa skee af den Huusbonde, der tager Tyendet i Tjeneste. - Anmeldelsen bør i Kjøbstæderne skee inden 24 Timer og paa Landet inden 4 Dage efter Ankomsten.

Ligeledes skal Enhver, der forlader den Kjøbstad eller det Pastorat paa Landet, hvor han eller hun hidtil har tjent som Tyende, førend Afreisen anmelde dette for fornævnte Embedsmand, som da har at indtegne i Skudsmaalsbogen, at Anmeldelse er skeet, men iøvrigt Intet om Tyendets Forhold.

Endelig bør i Kjøbenhavn Anmeldelse til Politiet saavel af Huusbonden som af Tyendet, og Anmærkning om Anmeldelsen i Skudsmaalsbogen ogsaa ellers skee, hvergang et Tyende forlader eller tiltræder en Tjeneste (d. v. s. hver Gang Tyendet skifter Tjeneste i Byen, uden at forlade samme), hvilken Anmeldelse bør foregaae inden 24 Timer derefter. - Politidirektøren i Kjøbenhavn kan lade de omhandlede Paategninger foretage ved en Politiassistent eller anden Embedsmand ved Politiet, ligesom han og, forsaavidt Anmeldelse skal skee til de almindelige Skiftetider, kan bestemme en Frist af 6 Dage til Anmeldelsen, og lade bekendtgjøre for hvilken. Deel af Byen Anmeldelsen bør foregaae paa enhver af disse Dage (§ 60).

47. Det Tyende, som ikke er forsynet med Skudsmaalsbog, eller forsømmer i rette Tid at gjøre nogen af de i § 60 befalede Anmeldelser, og derom at erholde Paategning i Skudsmaalsbogen, eller ikke lader denne, overensstemmende med § 59, paategne af den Huusbond, hvis Tjeneste det forlader, bør bøde fra 1 til 10 Rdr. (§ 61).

Forsømmer Huusbonden at give den i § 59 befalede Paategning i det Tyendes Skudsmaalsbog, der forlader hans Tjeneste eller at gjøre den ham efter § 60 paaliggende Anmeldelse, bør bøde fra 1 til 10 Rdr. (§ 62).

Den, som udriver Blade af sin Skudsmaalsbog, eller forsætlig gjør Noget i samme ulæseligt, bør bøde fra 5 til 10 Rdr., eller straffes med simpelt Fængsel i indtil 8 Dage eller Fængsel paa Vand og Brød i indtil 3 Dage.

Hvo, som forfalsker en Skudsmaalsbog (f. Ex. svigagtig forandrer Indholdet af samme) straffes efter de derom gjældende Lovbestemmelser (§ 63), navnlig Fr. af 11 April 1840 § 62 - 64 om Forfalskning af Dokumenter, hvorfor Straffen efter Omstændighederne kan bestemmes enten til Fængsel paa Vand og Brød eller til Forbedringshuusarbeide.

48. Sager, angaaende de i denne Lov omhandlede Forhold, undtagen naar der er Spørgsmaal om Forfalskning af Skudsmaalsbog, behandles politiretsviis. De i § 3, 36, 57, 59 3die Stykke, 61, 62 og 63 omhandlede Forseelser paatales af det Offentlige. - Andre Sager efter denne Lov behandles som private Politisager.

Vil Huusbonden tiltale et Tyende, fordi dette er udeblevet af hans Tjeneste, eller i Utide har forladt Tjenesten, skal saadan Sag paaklages inden 4 Uger fra den Tid, Tjenesten skulde være tiltraadt eller Tyendet er bortgaaet, med mindre Tyendets Opholdssted ikke er bekendt, da Huusbonden i saa Fald, ved inden samme Frist at gjøre en Anmeldelse til Politivirigheden om den begaaede Ulovlighed, kan bevare sin Ret mod Tyendet.

Vil et Tyende tiltale Huusbonden, fordi denne ulovligen har enten nægtet at modtage det i Tjenesten, eller bortviist det af Tjenesten, eller ubeføiet har givet det et ufordeelagtigt Skudsmaal, har det ligeledes at paaklage Sagen inden 4 Uger efterat Tjenesteforholdet skulde være begyndt, eller er ophørt.

Anlægges Sag efter de ovenmeldte Frister, bliver den fra Retten at afvise, med mindre Modparten, efter den dertil ham af Dommeren givne Anledning, erklærer, at han desuagtet Intet har imod Sagens Fremme, eller han lader møde ved Sagfører og denne ikke gjør nogen Paastand om Afviisning.

Naar Indklagede hverken møder eller lader møde, og det ikke efter Klagerens Angivelser er tilstrækkelig tydeligt, om Proskriptionen er indtraadt eller ikke, bør Dommeren opfordre ham til at meddele den til Bedømmelsen heraf fornødne nærmere Forklaring, og derefter tage Bestemmelse om Sagens Afviisning eller Fremme.

Paatale til Straf for Ulydighed, Trods eller Opsætsighed af et Tyende maa udenfor Kontrasøgsmaalstilfælde ikke finde Sted, med mindre Sagen af Huusbonden paaklages inden 8 Dage efter Tyendeforholdes Ophør (§ 64).

49. For at virke til mindelig Afgjørelse af de Tvistigheder, der opstaae imellem Huusbond og Tyende paa Landet, bliver der i hvert Sogneforstanderskabsdistrikt at udnævne en Forligsmægler, saavel som en Suppleant, der, naar Førstnævnte har Forfald, kan fungere i hans Sted (§ 65). Forligsmægleren og Suppleanten vælges af vedkommende Sogneforstanderskab, dog saaledes, at Valget indstilles til Amtsraadets Approbation. Valget skeer paa tre Aar, og de Valgte ere pligtige at overtage det dem overdragne Hverv, med mindre de kunne gjøre antagelige Undskyldningsgrunde gjældende, hvis Tilstrækkelighed erkjendes af Sogneforstanderskabet, eller naar dettes Afgjørelse paaklages. af Amtsraadet. Efter 3 Aars Forløb skulle stedse nye Valg foregaae, og den, der i 3 Aar har fungeret som Forligsmægler, er da ikke pligtig at lade sig vælge paany enten til Forligsmægler eller til Suppleant før efter andre 3 Aars Forløb. - Skulde Forligsmægleren eller Suppleanten i Løbet af de 3 Aar begjære sig entlediget, blive de paaberaabte Undskyldningsgrunde ligeledes at bedømme af Sogneforstanderskabet og Amtsraadet. Sogneforstanderskabet er ogsaa berettiget til, naar det antager, at der er indtraadt Omstændigheder, ifølge hvilke den Paagjældende ikke længere bør forblive i Bestillingen, at gjøre Indstilling til Amtsraadet om hans Entledigelse ved sammes Beslutning (§ 66).

50. I hvert Sogneforstanderskabs-Distrikt anskaffes for Distriktets Regning og autoriseres af Forstanderskabet en Protokol til Brug ved de her omhandlede Forligsmæglinger. Denne Protokol har Forligsmægleren i sin Besiddelse, men afleverer den, ved Bestillingens Fratrædelse, til Eftermanden, ligesom den ogsaa bliver at udlevere til Brug for Suppleanten i de Tilfælde, hvor denne skal fungere. - Den første Gang Forligsmægleren, eller Suppleanten, skal handle som saadan, indfører og underskriver han i Protokollen følgende Ed:

"Jeg N. N., som af Sogneforstanderskabet i N. N. er Valgt til at mægle i Tyendesager, lover og sværger, at jeg med yderste Kræfter skal søge at befordre billig mindelig Forening imellem Parterne i alle de Sager, som indkomme for mig, og at jeg dertil skal bidrage med al mulig Nidkjerhed og Redelighed, efter mine Evner, samt efter min bedste Overbeviisning og Samvittighed. Saa sandt hjælpe mig Gud og hans hellige Ord". (§ 67).

51. Til denne Forligsmægler har saavel Huusbond som Tyende, naar de ville føre Klage over hinanden med Hensyn til Tyendeforholdet, at henvende sig med Klagen. Dog henhøre under denne Forligsmægling kun de Sager, der reises, imedens Huusbond og Tyende endnu ere samlede med hinanden, eller dog begge opholde sig i samme Sogneforstanderskabs-Distrikt. Har Tyendet forladt Huusbondens Tjeneste og har Ophold i et andet Sogneforstanderskabs-Distrikt, anvendes de almindelige Regler om Sagers Paaklage ved Politiretten (§ 68).

Den, der har nogen Besværing eller Anke at føre, skal skriftligen eller mundtligen andrage Sagen for Forligsmægleren og angive Gjenstanden for sin Klage. Forligsmægleren har derefter at beramme et Møde til en vis passende Tid snarest muligt, og dertil indkalde Parterne ved en skriftlig Seddel. Denne Indkaldelse leveres Klageren, som besørger den ved de sædvanlige Stævningsmænd forkyndt for Modparten, saaledes at han erholder idetmindste 2 Dages Varsel til det ansatte Møde (§ 69).

Ved Mødet, som holdes paa forligsmæglerens Bopæl eller et andet passende Sted inden lukkede Døre, bør Mægleren i Overensstemmelse med den af ham aflagte Ed søge at tilveiebringe Forlig imellem Parterne. Opnaaes saadant Forlig, bliver det at tilføre Protokollen og at underskrive saavel af begge Parter som af Forligsmægleren. Denne har derefter at give enhver af Parterne, der ønsker det, under sin Haand og sit Segl, en Udskrift af samme. Et saadant Forlig kan ligesom en endelig Dom fuldbyrdes ved Exekution. - Opnaaes derimod ikke Forlig, bliver en Angivelse af den paaklagede Sag og den forgjæves forsøgte Mægling at tilføre Protokollen, og derom en Attest at meddele Vedkommende, hvorefter Sagen kan forfølges ved Retten (§ 70).

52. Parterne have i Almindelighed at møde personligen. Den, der uden lovligt Forfald undlader dette, skal, hvis Sagen kommer til Rettergang, dømmes til at betale Sagens Omkostninger, og i Mulkt for unødigt Trætte fra 4 til 5 Rdr. uden Hensyn til det Udfald, Sagen iøvrigt maatte erholde (3 71).

Naar Klageren møder, og Indklagede udebliver, meddeles der Førstnævnte en Attest om den fra hans Side iværksatte Paaklage, og Sagen kan da af ham strax forfølges ved Retten, hvorhos Indklagede, hvis han ikke kan oplyse lovlig Aarsag til Udeblivelsen, bliver at ansee efter Bestemmelsen i § 71 (§ 72).

§ 53. Saalangt Forlig i de her omhandlede Sager ikke er prøvet hos den anordnede Mægler, eller Klageren i alt Fald ikke har iagttaget, hvad der paaligger ham, for at faae saadan Mægling foretagen, kan Sagen ikke antages til Behandling og Paakjendelse ved Retten, men denne har i Embeds Medfør at afvise samme. Naar derimod det Fornødne er iagttaget med Hensyn til den her foreskrevne Mægling, bortfalder den nu befalede Forligsmægling ved Politiretten, hvoraf følger, at Parterne strax kunne lade møde ved denne Ret ved Sagfører, efter de iøvrigt herom givne Regler (§ 73).

Forøvrigt komme de Regler og Grundsætninger, der gjælde med Hensyn til Forligsbehandlingen af Rettergangssager ved de sædvanlige Forligelseskommissioner, ogsaa til Anvendelse ved de her omhandlede Sager og

den for dem foreskrevne særegne Forligsbehandling. Dog kan, naar Forlig virkelig har været prøvet imellem Parterne, den almindelige Regel, at Intet bør paakjendes ved Retten, med mindre det først har været gjort til Gjenstand for Forligsmægling, ikke her gjøres gjældende, hverken med Hensyn til Omfanget af det, der derefter paatales ved Retten eller til de Paastande, der ved denne nedlægges. I Overensstemmelse dermed er ogsaa, under samme Forudsætning, Kontraklage til Forligsprøve unødvendig, for ved Retten at kunne reise Kontrasøgsmaal (§ 74).

54. Til Protokoller, Indkaldelser, Udskrifter m. m. ved den her omhandlede Forligsmægling benyttes ustemplet Papiir (§ 75). - Til Forligsmægleren erlægges ved Klagens Indgivelse 16 Sk., der strax betales af Klageren forud. Opnaaes Forlig, tilkommer der endvidere Forligsmægleren 16 Sk., der skal udredes af Indklagede, med mindre Parterne anderledes derom forenes. - Til Stævningmændene erlægges 16 Sk. af Klageren til lige Deling. - For de Udgifter, som Klageren har maattet forgjæves anvende med Hensyn til den her omhandlede Forligsmægling, har han, naar Sagen derefter forfølges ved Retten, Regres til Indklagede, forsaavidt der efter Lovgivningens almindelige Grundsætninger kan paalægges denne et saadant Ansvar (§ 76).

55. Under de saaledes for Tyendesager anordnede Forligsmægleres Virksomhed henhører nu ogsaa alle Sager angaaende Aftægt, naar begge de stridende Parter boe i eet og samme Sogneforstanderskabsdistrikt, og skulle disse Sager da afgjøres efter de for de nævnte Forligskommissioner i Tyendeloven foreskrevne Regler (Lov af 4de Marts 1857 § 8). - Grunden til denne Bestemmelse er: at disse der boe i samme Sogneforstanderskabsdistrikt som de uenige Parter, i Regelen maa antages at være bekjendte med de stedfindende Forhold mellem disse, eller dog med Lethed kunne erholde Kundskab om hvem Skylden egentlig paahviler, og derfor kunne foretage Mæglingen med større Held, hvortil endnu kommer, at der formedelst Aftægtsfolkenes Svaghed ei sjælden udfordres et Møde paa disses Bopæl, hvilket ikkun med betydelig Bekostning vilde kunne iværksættes af de ordinære Forligelseskommissioner.

Af ældre Anordninger, der ved denne Tyendelov ere traadte ud af kraft, kan mærkes: D. L. 3 -19 - 4, 5, 6, 9, 11, 12, 13, 14 og 15, Forordningen om Sæd til Løn af 19 Febr. 1701, Plak. af 3 Decbr. 1755, med Undtagelse af § 21, Reskr. af 11 Septbr. 1761, Forordn. af 23 Marts 1770, Plak. af 26 Mai 1779, Forordningen om Skiftetider af 25 Marts 1791, Frdn. af samme Dato om Politivæsenet paa Landet §§ 1 - 3 og 5 -19, Plak. af 14 Dcbr. 1810 § 8 18, 19 og 20, Forordn. af 5 Septbr. 1832 og Plakat angaaende en Indskrænkning i ugitte Bønderkarles Forpligtelse at tage fast Tjeneste, af 16 Decbr. 1840, - ligesom overhovedet ældre Lovbestemmelser, der ere i Strid med nærværende Lov, derved ere satte ud af Kraft.

Kilde: Lovbog for Landmanden. v/ M. Rasmussen, 5. udgave.
Odense, Miloske Boghandel, 1861.
Side 139 - 159